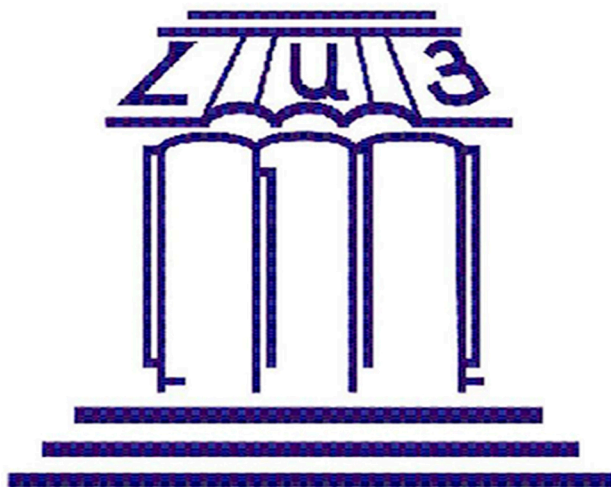

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

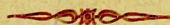
You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

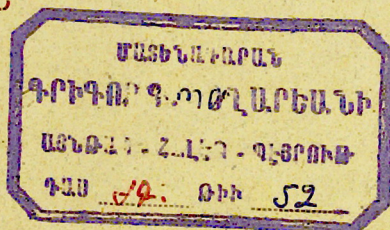

ԿԱՅՈՂՆԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ԿԻՆԿԻՈՅ

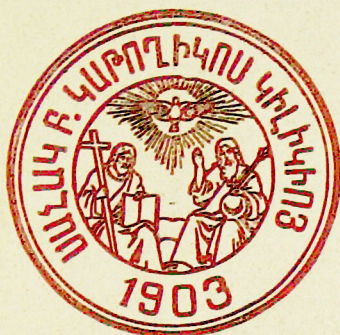

ԿՈՆԴԱԿ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

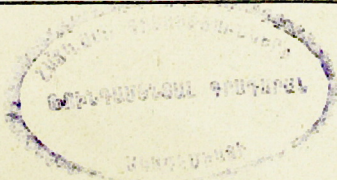

ՍԱՀԱԿ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍԱՆԵԼԻ ԿԱՄՕՔՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱՌՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻՆԿՈՅ

Հոգեւոր որդւոց մերոց — Սրբազան Եպիսկոպոսաց, Հոգեւորն Վարդապետաց, Արժանաշնորհ Քահանայից և Սիրելի Հարազատաց Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ, որ ի Մեծն Լիբանան, ի Սիւրիա և ի Կիպրոս, մաղթելով շնորհք, սէր և խաղաղութիւն ի Փրկէջն մերմէ Յիսուսէ Քրիստոսէ — կը յայտարարեմք խորին կսկիծով, ըստ Առաքելոյն, թէ կ'ապրինք չար օրերու մէջ. մարդիկ եղած են անձնասէր, արծաթասէր, հպարտ, ամբարտաւան, հայհոյողներ, ծնողաց անհաւան, անշնորհ, անբարոյ, ժլատ, անգութ, բանասրիւ, անղգաստ, աստուածապաշտութեան կերպարանքով ուրացողներ, տունէ տուն կը մտնեն, կուտակուած մեղքերով, զանազան ցանկութիւններէ բռնուած կիներ գործիք կ'ընեն անողջամիտ վարդապետութեան:

Առաքեալին այս պատկերացումը եթէ բոլորովին մեր խանգարեալ կեանքին խակական մանրանկարը չէ, ունի սակայն նմանութեան խոշոր և աչքառու գիծեր, փտութեան նախանշաններ, որոնց դարմանումը առողջ դաստիարակութիւնը եւ լուսաւոր ու կենդանի հաւատքն են:

Չարաղէտ ու դժոխածին դէպքեր, տարագրութիւն, անողորմ սպանդ, հազար հազարաւորներու, յուսապարար ներզաղթ, խօշ ու խելառ և արբէիւ երազանքներ, յուսալքեպ արտադաղթ և բռնազաղթ ազգային դրամազուխնիս սպառեցին, հաւատքնիս կասկածանքի ենթարկուեցաւ, եկեղեցին քարուքանդ նահատակուեցաւ, սրբազան տաճարներ բխւաներու և սինեմաներու փոխուեցան, նուիրական աւանդութիւնք միզապատեցան: «Վար-

եալք ի մրրկէ», Հայ լեզուի, գրի և գրականութեան հսկաները փոքրկացան, հազուադէպ բացառութեամբ: Վա՛շ, ընտանեկան սրբութիւնը, ազգութեան արմատը, սպաստ սիրով և խենէշ կեանքով որդնոտեցաւ, նեխեցաւ և փտեցաւ:

Այս վիճակը պէտք է դարմանուի: Հայ ժողովուրդին մաքուր եւ առողջ կեանքն ու կենցաղը պէտք է վերահաստատուի Աւետարանի լուսաւոր եւ հզօր բարոյական սկզբունքներով: Այս նպատակը իրագործելու համար պէտք է որ օգտուինք այն բոլոր միջոցներէն զորս կ'ընձեռեն մեզ մեր ժամանակին զիտութիւնն ու փորձառութիւնները:

Անցեալ կեանքերնուս մէջ մեր նախնիք օգտուած են իրենց ժամանակակից և իրենցմէ աւելի կիրթ ու լուսամբտ ազգերէն, ըլլայ կրօնական, ըլլայ զիտական, քաղաքական ու զեղարուեստական մարզերու մէջ: Երբ փոխառութիւնք և հետեւողութիւնք խմաստութեամբ և հեռատեսութեամբ եղած են, օգտակար հանգիստացած և աղգանացած են, և երբ շահասիրաբար և անընտրութեամբ եղած են, տուժած է նկեղեցին, Ազգը և Ընտանիքը:

Ժամանակն է նոր աշխատութեանց, նոր միջոցներ գտնելու. ժամանակն է նոր դրամագլուխ կազմելու, Լուսաւորչայ լոյս հաւատքը վերակենդանացնելու, խաթարուած բարքն ու բարոյականութիւնը մաքրազարդելու, միզապատ աւանդութիւնք լուսաւորելու: Հայ քաղցր լեզուն, որ ունեցաւ իր ոսկեայ եւ արծաթեայ դարերը, այսօր չարչարանաց եւ խաչի կեանք մը կ'ապրի: Սահակ Պարթեւ, Մեսրոպ Մաշթոց, բազմաբոյլ Թարգմանիչք, անմահ Նարեկացիներ, Շնորհալիներ, եւ նոր գերեզմանուած նախնեաց հարազատ եւ ոսկիաբան Եղիշէն (Դուբեան) իրենց դամբաններուն մէջ կը հեծեծեն Հայ լեզուի խաչաչարչար օրերուն վրայ: Պահենք, ուխտի՛ւք սիրենք աստուածապարգեւ լեզուն, որպէս զի Հայ Դրականութեան Մեծ Վարպետներն ու Վարդապետները երկինքէն ոսկեփոշի ցանեն: Վերականգնե՛նք ընտանեկան հաւատարմութիւնը և սրբութիւնը, որպէս զի Միջագետաց անապատներուն մէջ անթաղ հայ ոսկորները ջղաւորին, իրարու քով դան, արիւնալից երակներով և նորոգեալ մարմինով կեանք ու յարութիւն առնեն:

Հինացած սերունդը, որոց ի շարս և մենք, «Ծնողաց» անհաւաններէն կը դատափետուինք: Կը խնդրենք թոյլ տալ որ խաղաղութեամբ ողջունենք մեր աղօտաշող վերջալոյսը, երթանք մեծ ու անկաշառ Դատաւորին, աւելի գէշ քան լաւ կեանքի ու գործերու հաշիւը տալու:

Իսկ Դուք, նոր ու գալիք սերունդներ, լա՛ւ մտիկ ըրէք, ուխտիւք խնդրեցի դատապարտուիլ և անխնայիլ, որպէս զի դուք օրհնուած մնաք և չտեսնէք ո՛չ մեր արիւնաներկ արշալոյսը և ո՛չ միզամած վերջալոյսը: Հաւատք ունեցէ՛ք յԱստուած՝ ոչ մեռեալ, այլ կենդանի. սիրեցէ՛ք ձեր Մայրենի մարտիրոս եկեղեցին, ոչ ծխաշունչ շոյշոյանքներով, այլ ի բոլոր սրտէ եւ յամենայն զօրութենէ. եղբայրսիրութեամբ աստուածացէ՛ք, մարդարտաշար այբուբենին աննեղ ու անկաշառ մշակներ եղէ՛ք, առանց խղ-

ճահարութեան առէք, չըսելու համար դողցէք, քաղաքակիրթ ազգերու լաւագոյն յատկութիւնները. ամօթ մի՛ համարէք Ս. Գրոց ուսումը: Վա՛յ կը կարգայ Պօղոս իրեն, «եթէ ոչ աւետարանեմ»: Ս. Գիրքը Աստուածային իմաստութեանց զանձին տապանակն է. երանաշնորհ նախնիք, Բաջն Վարդանի դրօշին տակ, ո՛չ միայն զէնքով, այլ խաչով և աւետարանով պատերազմեցան պարսկական հզօր պետութեան դէմ և պաշտպանեցին ու պահեցին Ս. Գիրքը և իրենց եկեղեցին:

Ի՞նչ կ'ընեն համակրօն և հակակրօն քաղաքակիրթ ազգերը՝ իրերայաջորդ սերունդները մաքուր և ազնիւ նկարագրով օժտելու համար. — բարոյական դաստիարակութիւնը, օժուն մեր և իրենց Ս. Գրոց ոգւով, անհրաժեշտ նկատած են: Դպրոց ու ընտանիք ձեռն ի ձեռն՝ անփորձ և գիւրահաղորդ երկսեռ մանուկներուն կրթութեամբ կազմուած մաքուր նկարագիրը՝ հանգըստի և տարապալման դրօսանքի օրերուն չը չարափոխուելու համար Կիրակնօրեայ Դպրոցներ հաստատած են, ինչպէս լսարաններ և զիշերային դասեր՝ չափահասներու և անուանելու համար: Մատաղ սերունդը զերծ պահելու համար փողոցային ախտավարակ ու հակաուղղապահական միջնորոտէն Հայ գաղթականութիւնք յեւրոպա, մանաւանդ յԱմերիկա հետեւելով ընականից տարերաց Կիրակնօրեայ Դպրոցը որդեգրած են եւ ընդհանրացնելու ջանքեր կ'ընեն:

Տեղ տեղ ունինք լսարաններ չափահասներու համար, զիշերային դասընթացքներ կարգաւ չը զիտցող և փափաքողներուն համար: Լսարաններ, զիշերային դասընթացքներ նորութիւններ են. յառաջագէմ ազգերու օրինակին հետեւողութեամբ որդեգրուած են ասոնք: Կրկին փոխառութեանց օգտակարութիւնը անուրանալի է, եթէ ողջամիտ և լայնախոհ նպատակով և ծրագրով յարատեւեն: Շնորհակալեաց արժանի են ամէն անոնք, որ առանց նեղմիտ դիտումներու դիտական, առողջապահական, շինիչ ու առանին նրւթերու վրայ կը խօսին: Օրհնութեան արժանի են անոնք, որ առանց չպարեալ մտքի և եղբայրական անկեղծ սիրով, կը զոհեն իրենց հանգիստի ժամերը եւ կ'աշխատին քիչ շատ գրել կարգաւ սորվեցնել: Ասոնց հետ եւ ասոնցմէ աւելի անհրաժեշտ են Կիրակնօրեայ Դպրոցները:

Ուրախ եմք, որ մեր թեմերուն մէջ առաջինը հանդիսացած է Հալէպը, որ իւր Առաջնորդով և խորհրդակից ու դորձակից Կրօնական Ժողովով վաղուց նախատեսած է այդ պէտքը և 1927-էն սկսեալ գրական է Ամերիկաբնակ Հայ մասնագէտներու հետ, զիմած է աջակցութեան Հայ որբին, հայ ալրիկին և կարօտին համար նախախնամական դեր կատարել Բըլիֆի Կեդրոնին: Բայց յաճախ ամենասուրբ բաղձանքները անկատար կը մնան մարդու, մանաւանդ զործին մասնագէտ և նուիրուած մարդուն պակասութեամբ:

Անցեալ տարի եղբերական ծանօթ դէպքի հետեւանօք Ժողովուրդի յուզումը մեղմելու, շատ մը բանտարկեալներու սահմընկեցուցիչ վիճակին դարման ընելու և արիւղ քառսայլին կա-

ցութիւնը դարմանելու համար սրտցաւ և ողջմիտ ազգայնոց զը-
րաւոր հրաւէրով Պէյրութ իջանք: Ինչպէս շատ անգամ փոր-
ձութիւնք բարիք կը ծնանին և ցաւերը հոգեկան միտքաբու-
թեան պալատան կ'ըլլան, այսպէս ալ մեր Պէյրութ գտնուելը
բարեյաջող պատեհութիւն մը եղաւ Կիւսկօրեայ Դպրոցի պէտ-
քը լրացնելու: Համաեխաւհային Կիւսկօրեայ Դպրոցներու
Ամերիկեան Ընկերութեան կողմէ Մերձաւոր Արեւելք զրկուած
Առաքելութիւն մը Գահիրէ եւ Երուսաղէմ հանդիպելով թէ՛
Ս. Պատրիարքէն, թէ՛ Սիննի խմբագրապետէն եւ թէ՛ Թորգոմ
Ս. Արքեպիսկոպոսէն բարեհաճ եւ սիրալիր ընդունելութիւն մը
գտած էր իր նպատակին ղերարերութեամբ: Այդ Առաքելու-
թիւնը Պէյրութ ժամանելով՝ Ապրիլ 5-ին եւ 7-ին կրկնակի այ-
ցելութեամբ եւ նոր կազմուած Վարչութեան ներկայութեան
մանրամասն բացատրութիւններ տրուեցան Կիւսկօրեայ Դպրոց-
ներու անհրաժեշտ պէտքի մասին, իբրեւ ամենաապահով և փոր-
ձուած միջոց մանուկ երկսեռ սերունդը եւ դերահաս պատանի-
ները զրահաւորելու համար մաքուր բարոյականութեամբ՝ կեան-
քի փորձութեանց դէմ: Թէ՛ յերուսաղէմ և թէ՛ հոս մեզ մատ-
նանշեցին Պրն. Լեւոն Ն. Զէնեանը իբրեւ մասնագէտ Կիւսկ-
նօրեայ Վարժարաններու կազմակերպութեան:

Յետոյ տեղի ունեցաւ Պաալպէքի ժողովը, Կիւսկօրեայ
Դպրոցներու մասին, ուր թէ՛ մեր և թէ՛ Երուսաղէմի Հոգեւոյս
Պատրիարքին կողմէն ներկայ գտնուեցաւ Գեր. Տ. Բարզէն Ս.
Եպիսկոպոս, ինչպէս նաեւ Հալէպի Առաջնորդը Հոգ. Արտաւազդ
Ծ. Վարդապետ, Զահլէի հոգեւոր հովիւ Արժ. Տ. Դիոնիս Քհնյ.,
Տիար Լեւոն Զէնեան, ուր Տ. Բարզէն Նպս. բացատրեց թէ ո՞ր-
չափ հին է Հայ. Եկեղեցւոյ մէջ Սուրբգրոց գասախօսութիւնը,
այնպիսի հաստատուն ծրագրով մը, որ դարմանք պիտի պատ-
ճառէ Կիւսկօրեայ Դպրոցներու կազմակերպիչներուն:

Անոնք լսեցին եւ հասկցան թէ դարերէ ի վեր Հայոց եկե-
ղեցւոյն մէջ Ս. Գրոց ուսումն եւ դասասացութիւնը կայ, բայց
նոր միջոցներ պետք են զայն գործնականապէս եւ օգտակարա-
պէս ժողովրդականացնելու համար:

Համոզուելով որ բարոյական գասախօսութիւնը, տիպար օ-
րինակները, ըլլան ազգային կամ օտար, ինչպէս Յոհան Ոսկերե-
րան, Օգոստինոս, կամ Նփրեմ Ասորի, համաձայն Հայ. Ս. եկե-
ղեցւոյ ոգւոյն, պաշտամանց և աւանդութեանց մաքուր վարքի
ու նկարագրի անպղտոր աղբիւրն է, օրհնութեամբ ողջունեցինք
Համաեխաւհային Կիւսկօրեայ Դպրոցներու Ամերիկեան Ընկե-
րութեան ներկայացուցիչները և խոստացանք մեր հսկողութեամբ
եւ Առաջնորդարաններու աջակցութեամբ օգնել Բարոյացուցիչ
վարժարաններու կազմակերպութեան և զարգացման, և ի նշան
սրտազին համակրութեան շնորհակալեաց եւ օրհնութեան հետեւ-
եալ գիրը յանձնեցինք Ընկերակցութեան յարգելի քարտուղար
Ռապրթ Մ. Հափքինսի:

«Ուրիշ ուշադրութեամբ նկատի առինք Ձեր և Ձեր ընկեր-
ներուն 1929 Ապրիլ 1, հաղորդագրութիւնը եւ մեծ հաճոյքով

լսեցինք տրուած բացատրութիւնները եւ տեղեկութիւնները World's Sunday School Association-ի բաժնի եւ Նիւյը-Իսթ-Րըլիֆի կրօնա-բարոյական գաստիարակութեան մասին:

«Գտանք որ Ձեր ընկերակցութիւնը զուտ քրիստոնէական սիրով եւ լայնամտութեամբ ձեռք կ'երկարէ մեզ Պրն. Լիւսն Ջէնեանի միջոցաւ Սիւրիոյ, Լիբանանի եւ Պաղեստինի Հայ Եկեղեցւոյ զաւակաց Կիրակնօրեայ Դպրոցներ կազմակերպելու ըստ իւր մասնագիտութեան եւ ըստ Հայ. Եկեղեցւոյ զաւանութեան եւ աւանդութեանց զարգացնելու բարոյական գաստիարակութիւնը: Օրհնութեամբ կ'ողջունենք Ձեր գալուստը:

«Հայ Նահատակ Եկեղեցին Ե.Ր.Գ զարէն մինչեւ ցայսօր բազմաթիւ մարտիրոսներով Արեւելքի մէջ իբրեւ ջահակիր Աւետարանի միշտ բարձր պահելով Քրիստոնէութեան գրօշակը շարունակ աղօթած է ու կ'աղօթէ քրիստոսաւանդ սիրոյ ծաւալման համար: Կ'աղօթեմ եւ ես, որ բարձրեալն Աստուած պսակէ Առաքելութեանդ անշահախնդիր նպատակը եւ ջանքերը:

«Հայրական սիրոյ ողջունիւ.»

Առաքելութեան լայնամտութեան եւ բարեսիրական նպատակին ապացոյցն է որ եռամեայ պայմանաժամով Կիրակնօրեայ Վարժարաններ կազմակերպելու համար ամէն ծախք հոգալով հանգեր՝ Ամերիկացի կամ ալլադաւան հայ ուսուցիչ մը, չը ներկայացուց մեզի, այլ Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ հարազատ, հաւատարիմ եւ նախանձախնդիր զաւակ մը, ծանօթ ի Սիւրիա եւ յԱմերիկա՝ յօգուտ Րըլիֆի եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան ծառայութեամբ:

Մենք, որ նուիրական պարտականութիւն եւ բարձր պատասխանատուութիւն ունինք առաջի Աստուծոյ եւ մեր Մայրենի Սուրբ Եկեղեցւոյն, հաճոյքով ողջունեցինք մեզի ընծեուած այս գիւրութիւնները հարուստ, վեհանձն եւ անշահախնդիր ձեռքերէ: Վասն զի մեր Ժողովուրդին զաւակները պէտք ունին կրօնական լուրջ գաստիարակութեան: Դժբախտաբար մեր դպրոցներուն մէջ կրօնքի դասերը իջած են իրենց յետին աստիճանին: Դորձածուած գաստիւրքերը անբաւական են նպատակին ծառայելու. ուսուցիչներ մասնաւոր պատրաստութիւն չունին կրօնական եւ եկեղեցական նիւթերը մշակելու համար: Ասկից զատ մեր այս նոր զաղթաժայրերու մէջ լինչպէս քնակարանի, նոյնպէս Եկեղեցիներու եւ Դպրոցներու շէնքերուն անբաւականութիւնը, եւ դպրոց չգացող պատանիներուն բազմութիւնը, որ ակնյայտնի կերպով բարձր է քան դպրոց գացողներունը, լինչպէս նաեւ ընդհանրապէս հայ Ժողովուրդին պէտքը կրօնական գաստիարակութեան, այնպիսի իրողութիւններ են որ պէտք է առարկայ ըլլալին մեր խնամքին եւ հոգածութեան: Այս է պատճառը որ մենք նկատի առնելով մեր սիրելի Ժողովուրդին պէտքերը, քաջալերեցինք կրօնական գաստիարակութեան ձեռնարկը Կիրակնօրեայ Դպրոցներու միջոցաւ:

Մեր երանելի Թարգմանիչք իրենց ժամանակի հնաբոյրներէն բամբասուեցան, նախատուեցան եւ հալածուեցան իբրեւ յու-

նասէրներ եւ ասորագէտներ: Նոյնը կրնայ պատահիլ եւ այսօր, որ ոմանց կողմէն, զխամամբ կամ միամտութեամբ, լաւ չհասկըցուն իրականօրեայ Դպրոցներուն նպատակը եւ այդ նպատակով աշխատողներուն անձը եւ նուիրումը, եւ թերթերու մէջ ենթարկուին խծրծանքի եւ զրպարտանքի, եւ պարզամիտներ պրդտորուին. սակայն ամէն նորութեան ճակատագիրն է այս: — Մանկութեան օրերէս կը յիշեմ, որ մեր զիւզին (եղեղի) մէջ, շատ բարեպաշտ անձ մը Ամերիկայէն նոր եկող պատուելիներու խնդրանք եւ միայն իրենց համար սկսած էր լոլիկ (տոմարթէս) եւ փաթարթէս մշակել: Ժողովուրդը, Հայ եւ Թիւրք, ոչ միայն տոմարթէսէն ու փաթարթէսէն կը խորշէին եւ ձեռք անդամ չէին դպցներ ատոնց, այլ նաեւ խոռ աչքով կը նայէին մշակողին: — Արար աշխարհ եւ մենք կ'ուտենք միեւնոյն աստուածապարզ երեքերը առանց օտարանալու:

Պրն. Լեւոն Զէնեան բնիկ Այնթապցի է. իր նախնական կրթութիւնը ստացած է իր ծննդավայրի Հայկազեան եւ Ազինական վարժարաններուն մէջ: Տարի մը ուսուցչական պաշտօն վարելէ վերջ մտած է Թիւրքիոյ Կեդրոնական Գիտէմը, ուր երկու տարի ուսումը շարունակելով, Ընդհանուր Պատերազմին իրբեւ զինուոր պարտաւորուած է երկուք ու կէս տարի ծառայել Թիւրք բանակին մէջ, եւ այդ առթիւ ոչ միայն ականատես վկայն եղած է տարաբախտ Ազգին անտրակելի եւ աննախընթաց տառապանքին եւ հարիւր հազարաւորներու մարտիրոսացումին, այլ նաեւ տառապալիւր կեանք մը ապրելով՝ մինչ ի մահ կ'ուխտէ, ապագային, ինչ որ ալ ըլլայ, նուիրուիլ Հայ մատաղ սերունդի կրթութեան:

Ամերիկա երթալէ յառաջ, աշխատած է Այնթապ իր Մայրենի Եկեղեցւոյն Կիրակնօրեայ Դպրոցին մէջ՝ իրեն նման հոգեւտէր եւ եկեղեցասէր երիտասարդներու հետ:

1920 ին իր անձնական միջոցներով Ամերիկա մեկնելով կը յաջողի առաջին տարին անձնականապէս մտնել Temple University, Ֆիլատէլֆիա: Հետեւած Պօսթնի Համալսարանին եւ շրջանաւարտ եղնելով, 1922 ին յաճախած է Պօսթնի եւ Փէնսիլվանիոյ Համալսարաններուն Ծրջանաւարտից մասնաբաժինները՝ 1922-24, իրեն մասնաճիւղ ընելով բարոյական դաստիարակութիւնը, մանկավարժութիւնը, հոգեբանութիւնը, եւ փիլիսոփայութեան ճիւղերը:

Ուսման շրջանի աւարտումէն յետոյ Բըլիֆի կողմէն պաշտօնի կը հրաւիրուի քարտուղարութեան Փէնսիլվանիա նահանգի շրջանակին Կեդր. Գրասենեակը՝ իբր դասախօս կադմակերպական հանգանակութեան արդիւնաւորման համար: Դասախօսութեան շրջանին ո'չ միայն հանգանակութիւնը կ'արդիւնաւորի, այլ նաեւ կը յաջողի բւերաւոր բարեկամներ չահիլ Հայ որբերուն եւ համակիրներ Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ: 1928 ին 5-6 ամիս աշխատած է Հ. Բ. Ը. Միութեան Ամերիկայի Ծրջանակային Յանձնաժողովին զբառնեակը: Օգտակար պաշտօնավարութեան համար Յանձնաժողովը փափաքած է տեւականացնել իր պաշտօնը, իսկ Մերձաւոր Արեւելք վերադարձի պահուն Ազնուազարմ Ա.

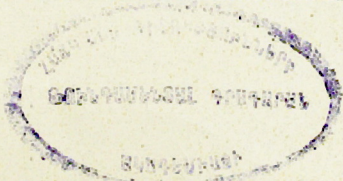
Գարակեօղեան առաջարկած է իրենց գործին մէջ պահել Զէնեանք, ապագայ ամէն յաջողութիւն խոստանալով. սակայն Զէնեան յիշելով իր ուխտը, կը մերժէ կրկին պաշտօնները, և Տիար Միհրան Գարակեօղեան հիացմունքով կ'արտայայտուի ըսելով. «Ասէի ճանապարհը ընտրած ես, բարեաւ եւ արդիւնաւոր ըլլայ երթդ»:

Մեկ հետ անշուշտ հպարտութիւն կ'զգայ ամէն լրջամիտ Հայ, երբ կը տեսնէ որ Հայ եկեղեցւոյ ուշիմ, նրբամիտ և երկարողի զաւակները, ուսանելով զանազան ազգաց բարձրագոյն կրթական հաստատութեանց մէջ, Գոլէժներու եւ Համալսարաններու մէջ, կը նուիրուին սերունդներու կրթութեան սուրբ գործին: Փա՛ռք և պատիւ հայ ազգին, որուն զաւակները ուսուցչական բարձր պաշտօններ կը վարեն Ամերիկեան Համալսարաններու և զպրոցներու մէջ և իրենց բարձրութեան հետ կը բարձրացնեն Հայ անունը:

Հետեւեալ կը պատուիրեմ մեր բոլոր Ս. Առաջնորդներուն, Քարողիչներուն եւ Քահանաներուն, որ հիմնուելով մեր այս կոնգակին վրայ՝ խօսին մեր սիրեցեալ ժողովուրդին և բացատրեն Կիրակցօրեայ Դպրոցներու կազմակերպութեան պէտքը: Կը յատարարեմ եւ կը հրամայեմ որդեսէր ծնողաց, որ առանց խաբալուելու առտնին եւ հրապարակային ասուելիսներէն, հոգ ու խնամք տանին իրենց զաւակաց բարք ու բարոյականին, հոգա՛ծու ըլլան կրօնական եւ եկեղեցասիրական ոգին վառ պահելու Կիրակցօրեայ Դպրոցներով:— Օտարասիրութիւնը քրիստոնէական պարտաւորութիւն է, իսկ օտարամոլութիւնը զաւաճանութիւն է Ազգին դէմ: Ճշմարիտ սէրը իր աստիճանները ունի. Սէր առ ընտանիս, Սէր առ ազգ ու Սէր առ մարդկութիւն: Ծնողքը եւ ընտանիքը չսիրողը, չի սիրեր ազգը. ազգը չսիրողները, չեն սիրեր ընդհանուր մարդկութիւնը ու չեն սիրեր զԱստուած: Յիսուս անգամ իր աւետարանիչ Առաքեալները նախ զրկեց «Առ ոչխարս կորուսեալս Տանն Իսրայէլի»:

Մենք չենք կրնար անտեսել Հայաստանեայց եկեղեցւոյ չուրջ լարուած ընտանի եւ օտար թակարդները. չենք կրնար թոյլ տալ որ հայ մատաղ սերունդը հակակրօն զաղափարներով զաստիարակուի, մենք չենք ներեր որ հայ երիտասարդութիւնը եղբայրատեաց զգացումներով զաստիարակուի: Մենք յայտնի կերպով կը տեսնենք թէ ի՞նչպիսի ողբալի վիճակի մը մէջ ինչպիսիք է Աւետարանի լոյսէն, կրօնքի սրբարար շնորհքէն զրկուած հայ երիտասարդութիւնը: Մենք կ'ուզենք որ մեր Մայրենի եկեղեցւոյն զաւակները հարազատ զաւակները ըլլան իրենց Ընտանիքին, իրենց Ազգին եւ իրենց եկեղեցւոյն: Զենք կրնար թոյլ տալ որ աս ու ան իր ուղած կերպով խաղայ մեր եկեղեցւոյն անուան հետ եւ մեր երիտասարդութեան ճակատագրին հետ: Վերջապէս չենք ուզեր որ անկրօն եւ տգէտ մեծնայ հայ ժողովուրդին երիտասարդ սերունդը:

Սիրելի՛ ժողովուրդ, անասանօրէն վստահութիւն ունեցէ՛ք ձեր Հոգեւոր Հօր և Հայրապետի նախանձայոյզ ոգւոյն առ Մայ-

րենի եկեղեցւոյ դաւանութիւն, վարդապետութիւն, պաշտա-
մունս և աւանդութիւնս:

Յիշեմ և վերջացնեմ, յիշեմ երանաշնորհ Մակար Կաթո-
ղիկոսի այրոյ արտասուքները: 1885 Նոյեմբերի սկիզբները իր-
բե հաստատեալ Կաթողիկոս Քիչնեւէն Էջմիածին եկած էր: Կ.
Պոլսոյ Ընդհանուր ժողովը կ'եռեւեփէր Ազգընտիր ու Զարընտիր
չարափառ բանաձեւներով: Ազգային թերթեր երկու ճակատ կը
կաղմէին, ոմանք ի նպաստ միոյն և ոմանք միւսին: Երեկոյ մը
լուսահոգի ընկերոջս հետ թեյի հրաւիրուեցանք Վեհարան. խօսք
բացուեցաւ Պոլսոյ բանավէճներու վրայ. Ծերունազարդ Հայրա-
պետը արտասուածոր աչքերով ըսաւ, — «Մշեցիի աննեղ ոգիս
չճանչցողները կ'ըսեն Մայրենի եկեղեցիս, որուն կաթով սնած
ու բարձրացած եմ հողեւոր վանազան աստիճաններու, պիտի
Ռուսացնեմ»:

Այդ կրակ ու բոց կաթիլները այրեցին ու մրկեցին մեր
սիրտն ու հոգին ու ցայսօր անոնց կոտտանքը կ'զգամ: Մակար
Կաթողիկոս ազգային փակեալ վարժարաններու անվեհեր պաշա-
պանութեան զոհն եղաւ: «Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ
եղիցի» այժմ և յաւիտեան:

Այսօր ալ պակաս էն վայրախօսներ մեր շուրջ, զրպար-
տիչներ, ստախօսներ, կեղծ եկեղեցատէրներ, որոնք եկեղեցի
ոտք էն կոխեր և եկեղեցատիրութիւն կը ծախեն ի հաշիւ անձ-
նական կամ կուսակցական գուհիկ նկատումներու: Սրտանց կ'ար-
գահատինք աջալիսի հայերու վրայ և կ'աղօթենք որ Աստուծոյ
շնորհքին արժանանան և զղջան իրենց դորձած չարիքներուն և
մեղքերուն վրայ: Սիրելի ժողովուրդ Հայոց, կարեւորութիւն
մի՛ ընծայէք կեղծաւորներու վաճառուներուն: Հաւատարմու-
թեամբ եւ սիրով հետեւեցէք Ձեր ծերունի Հայրապետի խրատ-
ներուն:

Այս առթիւ կը յայտարարենք նաեւ Հայաստանեայց եկե-
ղեցւոյ զաւակներուն թէ Կրօնական Դատարարակութեան և Կի-
րակնօրեայ Դպրոցներու կազմակերպութեան գործը պիտի դնենք
հաստատուն հիմքու վրայ: Այս մասին հարկ եղած ծրագիրը,
կանոնադրութիւնը և նոյն իսկ անհրաժեշտ գասագիրքերը ծրա-
գրուելու վրայ են:

Կը յայտարարենք մեր սիրելի եկեղեցւոյն բոլոր զաւակնե-
րուն որ կատարեն իրենց ինկած պարտականութեան բաժինը այս
ձեռնարկներու և աշխատութեանց մէջ:

Կ'օրհնենք բոլոր բարի հոգիները, կ'օրհնենք Կիրակնօրեայ
Դպրոցի կազմակերպութեան համար բոլոր աշխատողները եւ ա-
շակերտները, եւ

Ի 28 Յունիսի 1930 ամի
Ըստ Տոմարի մերում ՌՅՀԹ
Ի ԻԸրդ ամի Հայրապետութեան Մերոյ
Ընդ Համարաւ ԸԾ
Տուեալ ի Հալեայ

Մնամք Աղօթարար
Առհալ Բ. Պ. Տ. Տեւեմյոյ
ՍԱՀԱԿ Բ. ԿԹՂ. ԿԻՂԻԿԻՈՅ

ԳԱՍ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0316544

Գրք
52

ՏԳԴՐ. ՍՐԲՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ, ԵՐՈՒՍԱԴՂԷՄ, 1930

